

REMISSVAR

2024-10-09

Svenska Dynamiska Sportskytteförbundet
Syrenvägen 7
362 51 Väckelsång

Ju2024/01121

Svenska Dynamiska Sportskytteförbundets svar på remiss rörande SOU 2024:31 "En ändamålsenlig vapenlagstiftning "

Beredda tillfälle därtill avger Svenska Dynamiska Sportskytteförbundet ("Förbundet") härmed följande remissvar.

Förbundet finner att utredningsförslagen inte bidrar till de i direktiven efterlysta förenklingar och förbättringar för jägare och skyttar utan snarare innebär ytterligare pålagor och restriktioner.

Det innebär att förbundet:

Förbundet **avstyrker** i huvudsak utredningsförslaget.

Nedan utvecklas grunderna för Förbundets ställningstagande.

Om utredningen

Utredningen genomfördes i syfte att förverkliga de tillkännagivanden som riksdagen beslutat om, med målet att underlätta för legala vapenägare. Det är av stor vikt att dessa tillkännagivanden implementeras, då den nuvarande situationen är ohållbar för många av landets skyttar.

Förbundet konstaterar dock att utredningen inte har fullföljt sitt ursprungliga uppdrag, eller följt de tilläggsdirektiv som senare gavs. Istället för att föreslå förenklingar och förbättringar, föreslår utredningen flera nya restriktioner för legala vapenägare, vilket skulle slå hårt mot skyttar, jägare, samlare, butiker och föreningar.

Förbundet noterar även brister i utredningens kvalitet, bland annat att flera förslag bygger på den så kallade "läckageteorin" (s 35), en teori som saknar stöd i forskning och empiri. Utredningen har även gjort felaktiga påståenden om vapenteknik, bland annat att AR-15 och AR-10-gevär kan förses med magasin för "AK47" (s 751). Vidare används termer som avviker från vedertaget språkbruk, vilket verkar syfta till att framställa vissa vapentyper som särskilt farliga.

Utredningen innehåller också flera förslag som varken motiveras eller förklaras, utan bara nämns i form av ändringar i den föreslagna lagtexten. Förbundet ifrågasätter starkt en sådan metod. Vid lagstiftningsarbete och senare tillämpning är det av största vikt att det framgår varför regeländringar har genomförts och hur de är utformade.

Nedan kommenteras de i utredningen upptagna förslagen.

Uppdelning av vapenlagen

Trots riksdagens tillkännagivande har utredningen inte föreslagit någon uppdelning av vapenlagen, vilket är absolut nödvändigt.

Syftet med en uppdelning är att säkerställa att straffbestämmelser riktade mot illegal vapenhantering inte påverkar licenshantering, eller leder till att i övrigt laglydiga vapenägare straffas för exempelvis administrativa misstag.

Som en följd av de senaste årens skärpta straff för vapenbrott, samt ändringarna av grunderna för vad som kan utgöra grovt brott (genom skrivningar om "särskilt farliga vapen"), riskerar misstag som tidigare betraktats som ringa brott att nu klassas som brott av normalgraden eller till och med grova brott, med risk för långa fängelsestraff.

Detta kan omöjligen vara lagstiftarens avsikt, men är idag en realitet. Misstag, som felaktigt ifyllda eller sent inlämnade handlingar, där ingen fara för missbruk av vapen eller där ingen risk att vapen hamnat i orätta händer funnits, bör inte betraktas som brott. Ett jämförbart exempel är en sent inlämnad deklaration resulterar i en straffavgift, men inte betraktas som skattebrott, eller straffas därefter.

Förbundet anser även att det är viktigt att lagstiftningen anpassas så att dödsbodelägare inte riskerar att straffas för vapenbrott vid administrativa misstag.

Förbundet menar att lagen bör delas upp, så att straffbestämmelserna för kriminell vapenhantering flyttas till brottsbalken. Samtidigt bör vapenlagen ersättas med en ny lag som endast behandlar administrativa frågor kring vapentillstånd och förvaring av licenspliktiga vapen, förslagsvis kallad "lag om vapentillstånd".

Förbundet avstyrker utredningens förslag om att inte dela upp vapenlagstiftningen till förmån för en sådan uppdelning.

Generell översyn av vapenlagen för att underlätta för jägare och skyttar

I utredningsuppdraget ingick att se över vapenlagen för att underlätta för jägare och skyttar. Någon sådan översyn har inte gjorts. Utredningsförslagen skulle stället innebära att nya restriktioner lades på jägare, skyttar, samlare och handlare.

Det finns ett antal viktiga förtydliganden som bör göras (några har hanterats genom egna rubriker nedan).

1. Förvaring: Det bör förtydligas att privatpersoner alltid har rätt att förvara sina vapen i godkända vapenskåp och att förvaringsföreskrifter inte ska få föreläggas enskilda.
2. Hantering av vapen i skytteföreningar: Det bör förtydligas att styrelsen och av styrelsen utsedda funktionärer i en skytteförening har rätt att hantera föreningens vapen.
3. Bedömning av licenspliktiga delar: Det bör förtydligas att endast licenspliktiga delar ska bedömas vid licenshanteringen.
4. Föreningsintyg: Det bör förtydligas att en förening som är medlem i ett auktoriserat förbund har rätt att utfärda föreningsintyg och att inneha föreningsvapen för de grenar som föreningen utövar.
5. Samling: Det bör förtydligas att licens för samlingsändamål ska kunna ges för samtliga vapentyper som det går att få licens på för något annat ändamål, samt förtydligas att en godkänd samlingsinriktning inte i efterhand ska kunna ändras av myndighet.
6. Luftvapen: Det bör förtydligas att luftvapen med en mynningsenergi under 10 J är licensfria oavsett konstruktion.

Förbundet menar att det är viktigt att de förenklingar som riksdagen tillkännagivit genomförs.

Förtydligande om att endast licenspliktiga delar ska bedömas vid licenshanteringen

Utredningen går emot riksdagens tidigare tillkännagivanden och föreslår att även licensfria delar och tillbehör ska bedömas i samband med licensprövningen, och vill ge Polismyndigheten omfattande befogenheter inom detta område. Redan idag leder otydligheten till rättsosäkerhet och godtycklighet, och det har förekommit att vapenlicenser nekats med hänvisning till vapnets färg, utseende eller till licensfria delar och tillbehör.

Det har aldrig varit lagstiftarens avsikt att andra delar än de som kräver licens ska omfattas av licensprövningen (licensfria delar får dessutom bytas ut efter att licensen beviljats, och en vapenägare kan även måla sitt vapen i en annan färg). Förbundet delar riksdagens uppfattning att detta behöver korrigeras.

Förbundet avstyrker utredningens förslag till förman för ett förtydligande i lag om att endast licenspliktiga delar ska bedömas vid licenshanteringen.

Vapengarderoben

Utredningen har lämnat ett förslag som, för de flesta jägare, inte innebär någon utökning av vapengarderoben. För målskyttar föreslås ingen ökning alls. Riksdagen har däremot i sina tillkännagivanden tydligt signalerat att en substantiell utökning av garderoben förväntas. Idag gäller en begränsning på 4+2 vapen för jakt, där de två senare måste motiveras särskilt. I riksdagens diskussioner har siffror på 10 eller 12 vapen för jakt nämnts.

Förbundet anser att vapengarderoben för målskytte bör införas i lag och behandlas på samma sätt som jaktvapengarderoben, det vill säga att presumtion om behov ska gälla inom garderoben. Vapen som ingår i garderoben ska således inte behöva motiveras särskilt.

Det är också viktigt att garderoben inte ses som ett absolut tak, som den nuvarande jaktvapengarderoben fungerar. Vapengarderoben bör endast omfatta kompletta vapen, inte pipor, växelsatser eller liknande. Begränsningar som reglerar hur många vapen av en viss typ eller klass som får innehas bör inte förekomma.

Dessutom måste förvaringsbestämmelserna förtydligas, så att de inte kan användas för att i praktiken begränsa garderoben. Utredningsförslaget gör en ansats till detta, men den följande undantagsbestämmelsen, som saknar klara begränsningar, riskerar att undergräva huvudregeln.

Förbundet avstyrker utredningens förslag till förmån till en ökning av vapengarderoben för jakt till en sådan nivå som angetts i samband med detta och en generell ökning av vapengarderoben för målskytte.

Synnerliga skäl

Utredningen har föreslagit att "synnerliga skäl" delvis tas bort och ersätts med "särskilda skäl".

Begreppet "synnerliga skäl" innebär i de flesta sammanhang att något är förbjudet som huvudregel, men att undantag kan göras i extrema fall (när synnerliga skäl finns). I vapenlagen har det dock fått en annan innebörd. Där betyder "synnerliga skäl" att vissa krav på ålder eller skjutskicklighet ställs (SOU 1998:44 s. 126). Detta skapar problem när termen tolkas av personer utan nödvändiga kunskaper, och det finns exempel på att begreppet i licenshanteringen, antingen avsiktligt eller på grund av okunskap, har använts för att neka licenser för vanliga enhandsvapen.

Förbundet anser att den rimligaste lösningen är att kraven skrivs in direkt i lagen. För innehav av helautomatiska vapen och enhandsvapen bör det, utöver de generella kraven för vapeninnehav, ställas krav på att innehavaren är minst 18 år och har visat särskild skjutskicklighet.

Kraven kan variera beroende på vilken skyttegren det gäller. En sådan tydlig skrivning är att föredra framför det vaga begreppet "synnerliga skäl".

Förbundet avstyrker utredningens förslag till förmån för att skriva in kriterierna för vapeninnehav i lag.

Vapenbyte

Utredningen vill inte underlätta vapenbyte inom garderoben. Förbundet menar att person som har tillstånd att inneha vapen bör kunna byta vapen hos en handlare utan en särskild ansökningsprocess (dvs som vid ett byte av en pipa idag). Detta kan hanteras elektroniskt. Några nackdelar med en sådan ordning står inte att finna.

Förbundet avstyrker utredningens förslag till förmån för att tillåta vapenbyten inom vapengarderoben hos handlare

Tidsbegränsade tillstånd

Utredningen går emot både direktiven och riksdagens tillkännagivanden genom att föreslå att vapenlicenser även i framtiden ska omprövas vart femte år. "Femårslicenserna" skapar betydande problem för landets skyttar, då de aldrig kan vara säkra på om deras licens kommer att förnyas eller på vilka grunder detta sker. Det uppskattas att ungefär hälften av alla licenser för enhandsvapen i Sverige omfattas av krav på förnyelse.

Tidsbegränsningen infördes år 2000, motiverad av antagandet att vapen som inte användes riskerade att förvaras på ett mindre säkert sätt. Det ansågs även nödvändigt att regelbundet kontrollera vapenägares vandel, samt att det fanns ett behov av att "minska antalet legala civila vapen". Dessa motiv är dock idag inaktuella. Dagens krav på vapenförvaring i godkända vapenskåp gäller för alla vapen och samtliga vapenägare kontrolleras dagligen mot misstanke- och belastningsregistren. Vidare är uppfattningen att antalet legala civila vapen bör minskas en ståndpunkt som endast återfinns hos extremistgrupper.

Förbundet har i tidigare remissvar framfört att avskaffandet av femårslicenserna inte skulle medföra några påvisbara nackdelar. Att slopa kravet skulle innebära en återgång till den ordning som gällde mellan 1934 och 2000.

Förbundet vill särskilt understryka att avskaffandet av femårslicenserna inte bör ersättas med någon annan form av förnyelseförfarande, vilket utredaren har föreslagit som alternativ.

Förbundet avstyrker utredningens förslag till förmån för avskaffande av de tidsbegränsade licenserna.

Vapenpasset

Utredningen går emot riksdagens tillkännagivande och vill inte acceptera vapenpasset för jakt (men dock för tävlingar).

Det finns ingen principiell skillnad mellan att acceptera vapenpasset för jakt och tävlingsskytte och det är rimligt att jägare och skyttar från EU/EES-länder som vill besöka Sverige behandlas på samma sätt som svenskar som vill besöka andra EU-länder.

Förbundet avstyrker utredningens förslag till förmån för att Sverige ska acceptera EU:s vapenpass för införsel av vapen både till tävlingar och jakt.

Överlåtande av vapen utan tillhörande ljuddämpare

Utredningen har föreslagit att en person som innehar en ljuddämpare, men som inte längre har ett vapen som dämparen passar till, inte ska anses göra sig skyldig till vapenbrott om det har gått mindre än sex månader sedan vapnet avyttrades. Problemet uppstod genom en lagändring 2022, som innebar att den som avyttrade ett vapen utan att samtidigt avyttra en tillhörande ljuddämpare automatiskt gjorde sig skyldig till vapenbrott.

Utredningens förslag skulle visserligen ta bort denna automatik, men löser inte det grundläggande problemet. Den mest logiska och konsekventa lösningen, som dessutom stämmer överens med principerna i den svenska vapenlagstiftningen – att endast de delar som håller gastryck är licenspliktiga – vore att helt avskaffa tillståndsplikten för ljuddämpare och behandla dessa som andra licensfria vapentillbehör. Förbundet har framfört denna ståndpunkt i tidigare remissvar.

Förbundet avstyrker utredningens förslag till förmån för att tillståndsplikten för ljuddämpare tas bort.

Reglering av magasin

I utredningen ingick även implementering av EU:s vapendirektiv. Detta behandlades i utredningens första delbetänkande (SOU 2022:62), men på ett otillfredsställande sätt. Utredningen gick dessutom längre än vad EU-direktivet krävde, vilket strider mot uppdraget. Bland annat innebär den nuvarande ordningen rättsosäkerhet, eftersom innehav av magasin kriminaliseras om ägaren inte har ett passande vapen – trots att begreppet "magasin" inte är definierat. Dessutom kan all handel med magasin som omfattas av regleringen endast ske med tillstånd för vapenhandlare. Detta innebär att exempelvis sporthandlare, som inte säljer vapen, inte längre kan saluföra magasin.

Förbundet anser att en revidering av vapenlagen även bör åtgärda regleringen av magasin, och att man bör införa en användningsreglering istället. Detta skulle uppfylla EU-direktivets minimikrav utan att överskrida dem. Frågan är färdigberedd och det är viktigt att denna lösning inkluderas i lagstiftningsprocessen.

Förbundet förordar att systemet med innehavsreglering av magasin ersätts med användningsreglering.

Nya restriktioner och upphävande av principen om gynnande myndighetsbeslut

Utöver de frågor som specificerats i kommittédirektivet, har utredningen föreslagit en rad nya restriktioner. Bland annat föreslås att halvautomatiska gevär av AR-15-typ inte ska vara tillåtna för jakt och att beviljade licenser ska dras in, vilket skulle bryta mot den grundläggande principen om gynnande myndighetsbeslut.

Förbundet, där gevär av AR-typ är den vanligaste gevärstypen och används på alla nivåer, motsätter sig både den beskrivning utredaren ger av dessa vapen och de försök som görs att koppla dem till kriminalitet och terrorism. Utredningen bör vara medveten om att svenska vapenägare, oavsett om de ägnar sig åt jakt, idrottsskytte eller samlande, utgör en av de mest laglydiga grupperna i samhället.

Att AR-gevär är tillåtna för jakt är också en fördel för idrottsskytte, då det möjliggör för personer att utöva både jakt och sportskytte utan att behöva investera i två separata likadana vapen.

Utredaren föreslår även att Polismyndigheten skulle få omfattande befogenheter att neka licenser för vapentyper som myndigheten anser vara olämpliga. En sådan ordning strider direkt mot vad riksdagen har uttalat ska vara grunden för den svenska vapenlagstiftningen, samt mot ambitionerna att underlätta för jägare och skyttar.

Förbundet avstyrker utredningens förslag om restriktioner för halvautomatiska gevär och om nya befogenheter för Polismyndigheten.

Regler om hantering av vapen i föreningar

Utredningen föreslår att den som hanterar vapen inom en förening även måste ha en egen licens för vapen av samma typ. En sådan regel skulle innebära att en styrelseledamot i en förening som hanterar flera olika vapentyper och inte själv har licens för samtliga, skulle vara förhindrad att exempelvis låsa in vapnen eller inventera vapensamlingen. Detta trots att styrelsen är ansvarig för vapnen.

Ett annat problem skulle uppstå om endast en styrelseledamot i en förening har licens för till exempel hagelgevär. Om denna person lämnar styrelsen, skulle föreningen inte längre kunna bedriva verksamhet i exempelvis lerduveskytte. Dessutom finns vapentyper, som till exempel kulsprutepistoler, för vilka licenser sällan beviljas till enskilda individer, och där huvuddelen av verksamheten sker med föreningsvapen.

Den föreslagna regeln skulle i praktiken innebära att denna verksamhet måste upphöra. Utredningen ger ingen motivering till varför en sådan reglering skulle införas, och Förbundet ser inga skäl till detta.

Förbundet avstyrker utredningens förslag om nya krav för hantering av föreningsvapen till förmån för ett förtydligande om att styrelsen och av styrelsen utsedda funktionärer i en skytteförening har rätt att hantera föreningens vapen.

Hantering av magasin av vapenreparatörer

Som en konsekvens av den tillståndsplikt för magasin som infördes 2022, riskerar vapenreparatörer som hanterar magasin utan tillstånd för ett passande vapen att begå vapenbrott.

Eftersom ingen yrkesverksam vapenreparatör skulle riskera sitt tillstånd och därmed sin försörjning genom att tolka regler mindre restriktivt, verkar denna otydlighet alltid begränsande. Det bör därför förtydligas att den som har rätt att ta emot vapen för reparation även har rätt att hantera samtliga vapendelar och tillbehör till dessa, samt att provskjuta vapen.

Förbundet menar att det är viktigt att lagstiftningen tydliggör att den som får hantera vapen också får hantera magasin.

Krav på yrkesmässighet vid vapenhandel

Historiskt har Polismyndigheten överprövat vapenhandlares affärsmodeller och ställt krav på visst antal (20> per år) transaktioner för att se verksamheten som "yrkesmässig", vilket är ett villkor för vapenhandlartillstånd.

En sådan reglering innebär att den som har en affärsmodell inriktad på att sälja ett fåtal, men dyra vapen, inte kan betraktas som yrkesmässig. Riksdagen har funnit att denna ordning är en orimlig inskränkning och att Polismyndigheten också saknar kompetens att bedöma företags affärsmodeller.

Förbundet instämmer i detta. Utredningen vill justera denna reglering men utan att lösa det beskrivna problemet.

Förbundet avstyrker utredningens förslag till förmån för att reglera att yrkesmässighet inom vapenhandel ska bedömas som inom andra näringar, sålunda om verksamheten är varaktig och sker i vinstsyfte.